

НАШ ЈЕЗИК

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

LIBRARY
JUN 10 1952
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. III св. 3-4

3134

БЕОГРАД 1951

САДРЖАЈ

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : О језичким поукама	73
2. <i>М. Павловић</i> : Синтакса и интерпункција	79
3. <i>М. Шевановић</i> : Напoredна употреба заменица који и чији у посесивној служби	91
4. <i>И. Шевовић</i> : Разумети се у чему или у шта	98
5. <i>И. Појовић</i> : Стајати — стојати	104
6. <i>М. Сучевић</i> : Још о слову ј пре Вука	116
7. <i>Св. Марковић</i> : Једно значење речи алаш	118
8. <i>Др А. Коштић</i> : Рад на стварању медицинске терминологије	120
9. Писма уредништву:	
I <i>М. Јовичић</i> : Нека питања о правилној употреби речи у књижевном језику	123
II <i>Б. Милановић</i> : Одговор на стављена питања	128
10. Језичке поуке	145

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора: Бранислав Милановић

Научна књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1951

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

ЈОШ О СЛОВУ Ј ПРЕ ВУКА

У књ. I (св. 5—6) *Нашега језика*, Београд 1950, изнео је Мираш Кићовић у чланку *Слово ј пре Вука* неколико примера својих запажања о овом слову с краја XVIII и почетка XIX века, које је слово, као што је познато, највише (више и од њ и љ) било омрэнуто код противника откад га је Вук први пут употребио у свом Рјечнику (1818). Навешћу овде оно што сам нашао у архиви Градског музеја у Вршцу, а што ће бити још једна потврда, и из ових страна, онемо што је Кићовић изнео у поменутом чланку.

У тој архиви, под бр. 781, заведен је један „атестат“, једно трговачко писмо, писано у Вршцу 29 децембра 1813, у време, дакле, кад се Вук у Бечу тек почео сналазити и кад се упознао са својим добрим ментором Јернејом Копитарем. Тада он, сигурно, није ни помишљао на реформу српскг правописа, а најмање на слово *ј*. Он га у својој Писменици, годину дана доцније, и не спомиње.

Овај је „атестат“ и нешто више од потврде да се у српском друштву употребљавало ово слово пре Вука; то је значајна потврда да се код нас у грађанском друштву, почетком XIX, а сигурно и у XVIII веку народни језик није дао истиснути из друштвене употребе — поред свих негативних утицаја школе, цркве и књижевне класе. Тај се језик, дакле, није могао ни силом истиснути, јер га је сам живот наметнуо друштву у коме је живео као природна, жива и потребна, а сваком најближа веза. Учена класа, претставник већ утврђене традиције, и црквена јерархија биле су преслабе да зауставе природни развитак целог нашег културног живота, па и победу народног језика и једино логичног правописа.

У овом „атестату“, који би износио отприлике једну штампану страну, слово *ј* не пише се свуда где му је место, већ само у речима: *ја, Јанковичъ, јоше* и свугде где се налази испред *е*, као у примерима: *које, то је, да је, то јестъ, једнимъ, једнако, дошао је, Димитријевичъ*. Намеће се питање како је један не много образовани ондашњи трговац који је тај „атестат“ оставио дошао на мисао да употреби латинично *ј* у свом саставу. Ако је читао Доситеја, у њега га није нашао, а у других ондашњих писаца још мање. Остаје као највероватнија претпоставка да је овај Димитријевић, вршачки трговац, у немачкој средини, сигурно познавалац немачког језика и писма, то учинио под тим, немачким утицајем и *ј* узео из те азбуке. Штета само што га није употребио свуда где му је место, него се унеколико сгутао правописним правилима свога времена. Практична страна употребе овога слова гурала је управо овога нашег пословног човека да се њим послужи. А и код Вука је, дакако, баш овај моменат био одлучан.

Језик је овог „атестата“ — да и о језику нешто кажем — онакав каквим се у почетку XIX века у Вршцу говорило с типичним дијалекатским особинама (*у тимъ* присудствию, *наошс* поред *нато*, *предамномъ долъ подписашимъ*, за *самсебе маримъ*, 10, 15, 25 *процентъ*, *нами*, да *престанемъ* м. *пристанем*, *сошимъ* м. с *тим*). Оно нешто славенских облика који се у писму налазе нимало не умањују вредност овога, народним језиком писаног, састава.

И иначе је цео тај „атестат“ интересантан: нема данашње гласовне контракције *-ао* у *-о* (*рекао: реко* и др.), глас *х* је на свом месту у: *хоћу*; пише се *ити* м. *ићи*, слово *ћ* на свом је месту сем на крају презимена, у чему се састављач писма повео за утврђеном традицијом. Писао је понеколико речи заједно, и то увек у примерима где су све те речи под истим акцентом (енклитике и проклитике). Остале правописне особине и неуједначеност њихова падају одмах у очи те није потребно да се и то нарочито истиче.

Милован Сучевић